

WAT DENKT U ?

WAAR ZOU U
WILLEN WONEN ?

WAAR ZOULDEN LEUKE

Wijkvisie Zeeheldenbuurt

Plan van aanpak

WILLEN MENSEN OP
AFKOMEN IN DE TOEKOMST ?

francIM
interim-management- training-coaching
Francien de Groot

UPlab
Esther Vlaswinkel stedenbouwkundige bns

november 2013

Ons eiland
bron: website Zeeheldenbuurt

Geachte buurtvereniging,

U heeft mij gevraagd een offerte uit te brengen voor het maken van een wijkvisie/gebiedsvisie voor de Zeeheldenbuurt. Ik doe dat met veel plezier, samen met Esther Vlaswinkel, ervaren stedenbouwkundige, die ik al eerder bij u onder de aandacht bracht.

Het is een goede zaak dat na jaren discussie er nu een moment is gekomen om ook daadwerkelijk een toekomstvisie voor uw buurt te gaan opstellen. Het past ook geheel bij de kracht van de Zeeheldenbuurt dat de bewoners en andere partijen zelf verantwoordelijkheid nemen om een gedragen wijkvisie te ontwikkelen. Wij zijn er trots op hierin voor u de professionele ondersteuning te kunnen leveren.

Inmiddels hebben wij ons een beeld gevormd van de opgave. Bijgaand treft u daarom een veel verder uitgewerkt Plan van Aanpak aan, dat eerder door mij aan u is toegezonden.

In onze planning streven wij er naar om samen met u en de begeleidingsgroep van december 2013 tot en met februari 2014 tot een goede wijkvisie van en voor de buurt te komen. Gezien deze korte doorlooperperiode verwerken we de wijkvisie in maart vervolgens tot een officieel document wat geschikt is voor de formele besluitvorming bij de gemeente en in principe ook Portaal. Dit is van belang omdat de visie leidend is voor noodzakelijke maatregelen en investeringen van zowel de gemeente, als Portaal, als wellicht van derden (bijvoorbeeld instellingen op het terrein van welzijn en zorg). Om die reden houden we in ieder geval rekening met de vragen en stappen die de gemeente zelf in haar raadsbesluit van 2011 heeft aangegeven. In feite werken wij dan aan de stappen b t/m d (inventarisatie; verschillende scenario's, voorkeur van de buurt, opstellen boekje voor B&W en Raad).

In het bijgevoegde Plan van Aanpak bouwen wij ons eerdere voorstel en uw wensen verder uit tot een concreet spoorboekje voor het proces en geven wij de tussenresultaten voor de verschillende stappen aan. We illustreren het boekje met diverse foto's van vergelijkbare projecten om u een beeld te

geven van een kleurrijk en levendig proces, zoals ons voor ogen staat. Wij stellen u hiermee een werkwijze voor met daaraan gekoppeld onze aanbieding.

We vertrouwen erop dat we u met deze aanbieding een aantrekkelijk antwoord geven op uw vraag.

Met vriendelijke groeten,

Francien de Groot en Esther Vlaswinkel

Ons eiland
bron: website Zeeheldenbuurt

Inhoud

1. Uw vraag	7
2. Visie op de opgave	8
3. Visie op het proces	10
4. Planning	14
5. Eindproduct	14
6. Team	16
7. Plan van aanpak	17

De Zeeheldenbuurt

1. Uw vraag

Visie van de wijk

Voor de Zeeheldenbuurt wordt een wijkvisie opgesteld. Deze visie zal worden aangeboden aan de gemeente. Het doel is een echte 'Visie van de Wijk' te maken, die breed in de buurt gedragen wordt en die via een bottom-up proces tot stand komt. Tegelijkertijd is er in deze visie oog voor de context van de ontwikkeling. De buurt heet van oudsher weliswaar 'Ons eiland', maar is in de werkelijkheid geen geïsoleerd gebied. Het vormt een onlosmakelijk onderdeel van de stad.

In de visie wordt antwoord gegeven op strategische vraagstukken rondom de thema's wonen, werken, voorzieningen en openbare ruimte die aan de orde zijn voor deze buurt. Hiervoor is in het raadsvoorstel van 2011 al een concreet aantal thema's benoemd. Deze vragen komen uiteraard aan de orde, met uitzondering van de vraagpunten inzake het bedrijventerrein De Waard. De vraag- en agendapunten van de buurt zelf worden opgehaald en hieraan nadrukkelijk toegevoegd.

De buurtvereniging geeft opdracht voor de wijkvisie. Het opstellen gebeurt in een participatieproces met bewoners, begeleid door een klein maar ervaren team van professionals samen met een afvaardiging van bewoners en stakeholders: de begeleidingsgroep.

Het plangebied

De visie wordt opgesteld voor het gebied dat wordt begrensd door de Zijlsingel, de Rijnkade (Nieuwe Rijn), Overrijn (Oude Rijn), Admiraal Banckertsweg (NB dit moet nog definitief worden afgesproken).

Voorgeschiedenis

De Zeeheldenbuurt/De Waard heeft zelf een lange en rijke geschiedenis. Ooit was dit de moestuin voor de oude stad. Tussen 1880 en 1940 ontwikkelde zich op dit -aan alle kanten door water omgeven eiland- een buurt voor mensen met een overwegend smalle beurs. De buurt met een hecht buurtleven en veel verenigingen, waaronder al een zeer oude speeltuinvereniging, is nog steeds herkenbaar. In de wijkvisie zullen deze sterke en rijke fundamenten uit het verleden - zowel fysiek als sociaal- een belangrijke ondergrond vormen.

Al geruime tijd speelt de wens om een goed toekomstperspectief voor

de Zeeheldenbuurt en het bedrijventerrein De Waard te schetsen. In de Zeeheldenbuurt wordt dan ook al sinds 2010 gesproken en gewerkt aan een gebiedsvisie. Dit is niet van een leien dakje gegaan en heeft herhaaldelijk met de gemeente en woningbouwcorporatie Portaal tot conflicten geleid. Mede hierdoor is het trekkerschap van de gebiedsvisie gewisseld van Portaal naar de gemeente. Het proces werd aanvankelijk voortvarend opgepakt. De buurt eiste een intensieve betrokkenheid bij de ontwikkeling van de gebiedsvisie. Een participatiestatuuut was opgesteld en een onafhankelijke participatievoorzitter, namelijk Francien de Groot, werd benoemd. Haar betrokkenheid met de wijk is in deze tijd ontstaan.

Nog voor het proces goed en wel werd opgestart ontstonden er complicaties door de besluitvorming rond de ontwikkeling van de RingwegOost (RWO). Deze werd in feite door het midden van het gebied gepland. De heftige discussies hierover betekenden dat begin 2012 het werk aan de gebiedsvisie door de gemeente werd opgeschort.

Huidige situatie

Wij hebben begrepen dat de bewoners de jarenlange onzekerheid over de toekomst van hun wijk als frustrerend ervaren. Het wordt tijd dat de buurt weer perspectief krijgt. De wens is dat er een integrale, samenhangende en breed gedragen visie komt waarbij alle ontwikkelingen in en rond de buurt een plek krijgen.

Op dit moment betekent het ontbreken van dergelijke visie onduidelijkheid voor allerlei noodzakelijke investeringsbeslissingen, bijvoorbeeld de renovatie van de woningen door Portaal. Bovendien is volgens de Prestatieafspraken met Leidse corporaties het maken van een onderliggende visie vereist. Dit is door de Raad in 2011 voor de gebiedsvisie bevestigd in een amendement.

De gemeenteraad heeft daarom op verzoek van de buurtvereniging in mei 2013 een amendement aangenomen dat de ontwikkeling van de gebiedsvisie dit jaar weer wordt opgepakt, maar met een focus op het gebied Zeeheldenbuurt. Daarmee kreeg het de naam "wijkvisie".

Bottum-up initiatief

De visie voor de Zeeheldenbuurt wordt niet door de gemeente gemaakt. De gemeente acht de buurt nu zelf aan zet om de wijkvisie ter hand te nemen. De participatie van de buurt ligt hiermee op het hoogste

niveau 'coproductie'.

Om de wijkvisie te maken en daarbij professionele ondersteuning te kunnen betrekken, verleent de gemeente subsidie aan de buurtvereniging. De buurtvereniging is daarmee opdrachtgever voor de wijkvisie of beter gezegd geeft opdracht voor het opstellen van een 'Visie van de wijk'¹.

¹De voorgeschiedenis van de voorgenomen wijkvisie is goed gedocumenteerd. Alle relevante stukken staan op de website van de buurtvereniging: www.zeeheldenbuurtleiden.nl

Burendag Zeeheldenbuurt
bron: website Zeeheldenbuurt

2. Visie op de opgave

Het doel van de visie

De wijkvisie die we maken is een aansprekende en beeldende gebiedsvisie, zonder uitgewerkte detaillering. De gebiedsvisie onderscheidt lange termijn (2025), de middellange en korte termijn.

De opgave wordt gezien vanuit het perspectief van de wijk, en geeft aan wat de relatie is naar de omgeving en de stad.

Het doel is een gezamenlijke wijkvisie, een gezamenlijke koers waarin de buurt zich kan herkennen, met daarbinnen nog verschillende uitwerkings-scenario's of varianten.

Het gaat om commitment van alle partijen in de de buurt> De visie moet echter ook als leidraad kunnen dienen ook voor de gemeente, Portaal, welzijnswerk en andere organisaties. Al deze partijen zijn aanhaakt in de begeleidingsgroep, echter vanuit een vrij mandaat.

In de visie komen de vraagpunten aan de orde die worden genoemd in het raadsbesluit van 2011, met uitzondering van het bedrijventerrein De Waard. Echter de bestaande en de nieuwe ideeën over de toekomst van de Zeeheldenbuurt zullen er ook in worden opgenomen.

Bij het verzamelen wordt niet alleen naar alle wensen gekeken maar ook naar hoe je ze kunt uitvoeren en wat er echt het belangrijkste is. Immers het moet ook een realistische visie worden die kan worden uitgevoerd.

Als er verschillende ideeën zijn, wordt dit aangegeven.

Het eindproduct is een visie van en voor de wijk. Deze wordt aan de gemeente aangeboden. Wens is dat de visie ook leidend zal zijn bij de te maken keuzes door Portaal. De woningcorporatie zal in april 2014 een beslissing gaan nemen over de aanpak van de woningen in hun bezit.

Na de wijkvisie

De wijkvisie is een eerste stap in de ontwikkeling van het gebied. Zoals in het raadsbesluit van 2011 staat aangegeven, volgt hierna het voorleggen van de visie en deelvarianten aan de gemeenteraad. De raad zal hierover een besluit nemen waarna de gebiedsvisie kan worden uitgewerkt. Denkbaar is dat in een vervolgotraject een of meerdere scenario's uit de visie worden onderzocht en uitgewerkt in een haalbaarheidsfase.

Rekening houden met context

De wijkvisie focust weliswaar op een vastomlijnd en beperkt gebied, maar kan niet geïsoleerd worden bekeken. Ontwikkelingen die voor de Zeeheldenbuurt van invloed zijn en van belang zijn voor de visie zijn:

Wel of geen sloop van woningen

Wat is de toekomst van de woningen van Portaal? De Zeeheldenbuurt heeft jarenlang gestreden voor het behoud van de woningen, maar na een second opinion onderzoek naar de staat van de woningen is er in principe overeenstemming over het slopen van een deel, niet-renoveerbare woningen. Portaal heeft echter nog geen besluit genomen en er ligt ook nog geen afsluitend advies van de bewonerscommissie. Op welke wijze het Portaalbezit kan worden ontwikkeld met oog voor de huidige bewoners en met oog voor kansen van de nieuwe condities is een kernvraag.

Projectontwikkeling Meelfabriek

Het gaat om de herontwikkeling van de Meelfabriek tot luxe woon- en leisurelocatie. Wat is de betekenis van deze ontwikkeling op de rand van de Zeeheldenbuurt aan de Singel?

Ontwikkeling Singelpark

Onlangs is er een Kaderbesluit genomen tot de ontwikkeling van het Singelpark. De groenzone langs de Zijlsingel biedt aanknopingspunten voor de groenstructuur van de Zeeheldenbuurt.

De Ringweg Oost / LAB071

Over de aanleg van de oostelijke rondweg is nog geen besluit genomen. Voor de visie is van belang welke gedachten er zijn over het voorgestelde tracé en de realisatiekansen.

Bedrijventerein De Waard

Vooralsnog buiten beschouwing, wellicht wel als doorkijk meenemen.

Renovatie van Speeltuin Ons eiland

Op 10 oktober 2013 ging de Raad akkoord met de versterking van de buurtfunctie van een aantal Leidse speeltuinen, waaronder 'Ons Eiland'. Er komt geld beschikbaar voor renovatie van de speeltuin en de buurtfunctie ervan.

Decentralisatie WMO

Een andere ontwikkeling betreft de decentralisatie van zorg- en welzijntaken naar gemeenten. De opzet is de zorg meer op maat aan te bieden, mensen zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen en meer gebruik te maken van mantelzorg en vrijwilligerswerk. Enerzijds leidt renovatie en sloop gewoonlijk tot een verzwakking van bestaande sociale netwerken en dit laatste is nu net een sterk punt van de buurt. Anderzijds biedt herinrichting van de wijk kansen om de wijk fysiek aan zorg in de buurt aan te passen. Leiden wil voor de uitvoering gaan werken met sociale wijkteams en is begonnen met het maken van wijkanalyses. Deze analyse zou parallel aan de wijkvisie tot stand kunnen komen.

Een gebiedsvisie moet je ook kunnen realiseren

Het is van groot belang om zicht te hebben op de realisatiekansen van deze wijkvisie. Is deze te ambitieus, dan wordt hij met gemak van tafel geveegd. Te bescheiden is ook niet goed, het gaat immers om de toekomst van de wijk. Voor meerdere jaren moet deze weer levensvatbaar en aantrekkelijk worden. Dat vraagt hoe dan ook investeringen.

Los van financiële impulsen, is het belangrijk voor de wijk in principe een gezamenlijke eindvisie te hebben. Dit geldt voor alle partijen in de buurt zelf, plus voor gemeente, Portaal en welzijnswerk. Als bijvoorbeeld iedereen zich kan vinden in een koers waarbij de Zeeheldenbuurt in 2025 een gemengde woonwijk blijft, waar je van jong tot oud en van arm tot rijk, kunt blijven wonen, helpt het te focussen voor de wenselijke ruimtelijke inrichting.

Een planeconomische paragraaf is in dit eerste stadium weliswaar nog niet aan de orde, maar van begin af aan moet de discussie met bewoners en ondernemers in de wijk gevoerd worden vanuit een ambitieus maar realistisch perspectief.

Lange termijn visie, korte termijn stappen

Om de realisatiekansen te vergroten, lijkt het goed te focussen op een wijkvisie die onderscheid maakt tussen: een langere termijnperspectief (pakweg voor 2025), een tussentermijn (bijvoorbeeld 2018) en een kortere termijn met maatregelen die bij wijze van spreken morgen al kunnen worden ingezet ('quick wins' die de bewoners laten zien dat er concrete voortgang is bij de aanpak van de wijk).

Ouderenworkshop Anton Struikbuurt Amsterdam

3. Visie op het proces

Organisatie

De buurtvereniging doet een subsidieaanvraag bij de gemeente. De buurtvereniging is formeel opdrachtgever voor het project en daarmee voor de in te huren projectleider en stedenbouwkundige. De buurtvereniging wijst hiervoor 1 aanspreekpersoon (met mandaat) aan voor de dagelijkse gang van zaken en afstemming. Deze is de directe "opdrachtgever" het projectteam (projectleider en stedenbouwkundige). De projectleider (Francien de Groot) is de "opdrachtnemer". Zij zorgt voor de afstemming en werkverdeling met de stedenbouwkundige en eventuele andere uitvoerders. Daarmee is de helderheid voor het proces duidelijk geformuleerd. Ervaring leert dat dit een kernvoorwaarde is om in korte doorlooptijd te komen tot het gewenste eindresultaat.

Begeleidingsgroep

De buurtvereniging organiseert voor het project een aparte begeleidingsgroep van een breed aantal bewoners en andere organisaties in de wijk, die gemotiveerd zijn om hieraan te werken. Dit ook met het oog op een groot draagvlak. Naast klankbord is deze groep vooral een echte "werk"-groep die meedoet bij de diverse werkzaamheden en activiteiten.

Het kan handig zijn om vaste contactpersonen bij bijv. gemeente en Portaal te hebben, die snel in de eigen organisatie kan terugkoppelen voor vragen of extra hulp. De leden van de begeleidingsgroep zijn daarmee een goede afspiegeling van de buurt, maar zijn in principe wel onafhankelijk in hun functioneren.

De input van de begeleidingsgroep zal voor de buurtvereniging leidend zijn in haar besluitvorming over de wijkvisie en in haar opdrachtgeverschap naar de het projectteam.

Denk- en doeteam

In het verder functioneren van de begeleidingsgroep en in het participatieproces stellen we voor onderscheid te maken in enkele subgroepen die zich op basis van hun interesse vooral inzetten als

- Doeteam: mensen die het vooral leuk vinden om mee te doen bij de activiteiten in de twee actieweken (zie hierna) en in de voorbereidingen samenwerken met de twee professionals,

- Denkteam: mensen die het leuk vinden om mee te denken hoe de toekomst van de wijk eruit ziet, welke diverse scenario's er kunnen zijn, bijv. hoe je welzijn in de toekomst kunt organiseren.

Spelregels

Participatie reikwijdte

De gemeente vraagt de buurt om de voorzet voor de wijkvisie zelf ter hand te nemen. De bewoners en ondernemers gaan dus co-produceren. Dit gebeurt het meest intensief in de participatieweken. Aan het eind van de tweede participatieweek wordt in een slotdebat ook aan de wijk gevraagd om in te stemmen met één of meerdere varianten van de wijk visie. Op dat moment is het dus helder op welke punten de wijkvisie de instemming heeft van de wijk en op welke punten er verschil van inzicht is. Dit moment zal dus eind februari/begin maart aan de orde zijn.

Daarmee is de wijkvisie nog niet "klaar". Het gaat er immers om dat hij kan worden uitgevoerd. Natuurlijk kunnen bewoners en ondernemers in de wijk zelf ook een hoop, maar... de grote investeringen in de komende jaren, kunnen niet plaats vinden zonder Portaal en gemeente.

Prestatieafspraken gemeente- corporaties

Voor de samenwerking met gemeente en Portaal sluiten wij aan bij de agenda Gebiedsvisie de Waard is van 2011. Daarin is afgesproken dat de wijkvisie door de gemeenteraad definitief wordt vastgesteld. Zij moeten immers besluiten hoe de toekomstvisie past binnen de grotere ontwikkelingen van Leiden en met welke middelen en hoe snel de visie kan worden uitgevoerd.

Volgens de prestatieafspraken met de Leidse woningbouwcorporaties moet er eerst een toekomstvisie zijn op een bepaalde wijk, alvorens de corporatie tot maatregelen besluit. Voor Portaal is het dus heel belangrijk dat de wijkvisie er komt. De toekomstvisie voor de wijk als geheel is leidend voor hun besluitvorming voor investeringen in hun eigen woningbezit. Dit betekent dat de wijkvisie ook voor Portaal een belangrijk koersdocument zal zijn.

Samenwerken met Portaal en gemeente bij dit bottum-up proces

Het is dus belangrijk dat Portaal en gemeente voorafgaand aan het proces helder zijn over de bandbreedte of kaders van hun voorgenomen investeringen. Het heeft geen zin om maanden met de buurt samen een visie op

te stellen waar vervolgens geen uitvoering aan wordt gegeven. Naast het stellen van de kaders vooraf is dus ook het meedenken in het co-productie proces door Portaal en gemeente belangrijk.

Zoals hierboven aangegeven stellen we voor om dit te doen d.m.v.:

- Gesprek (interviews) over kaders en investeringen met de beslissers binnen de organisaties Portaal en gemeente aan het begin van het proces
- Een intentieovereenkomst in hoofdlijn voor samenwerking (kan in de vorm van een geaccordeerd verslag, of brief)
- Een adviserende rol van gemeente en Portaal in de begeleidingsgroep

Spelregels voor het werken in de begeleidingsgroep

De buurtvereniging is de opdrachtgever voor de ingehuurde professionele ondersteuners (Francien de Groot en Esther Vlaswinkel). Deze vormen samen "het projectteam". Incidenteel kunnen hier nog andere professionals aan worden toegevoegd.

De begeleidingsgroep bestaat uit circa 10 mensen die zoveel mogelijk een afspiegeling vormen van de verschillende groepen in de wijk, ze hebben echter zelf een onafhankelijke positie. Zij is ingesteld om zo breed mogelijk de gedachten van de buurt mee te nemen in het werkproces tussen de participatieweken in.

Ze denkt mee en doet mee, peilt tussendoor de buurt en verzorgt allerlei acties rondom de wijkvisie.

De begeleidingsgroep en het projectteam komen regelmatig bij elkaar om de werkzaamheden te bespreken, conclusies te trekken en ervoor te zorgen dat het proces goed verloopt.

Het is belangrijk om te werken met een vaste groep, om de slagkracht in deze korte doorlooptijd te behouden.

Om de begeleidingsgroep heen, ontstaat vermoedelijk een bredere kring van mensen die incidenteel willen meedenken en meedoen. Daar zal ruimte voor geboden worden in een nader te overleggen vorm.

Werkwijze

Het hele traject is te onderscheiden in vier stappen. Hier in het kort en later meer uitgebreid.

1. Inventariseren en analyseren (december/januari, minus de kerstvakantie)

Het schriftelijk en mondeling verzamelen van alle relevante gegevens, rand-

Ontduplexen?

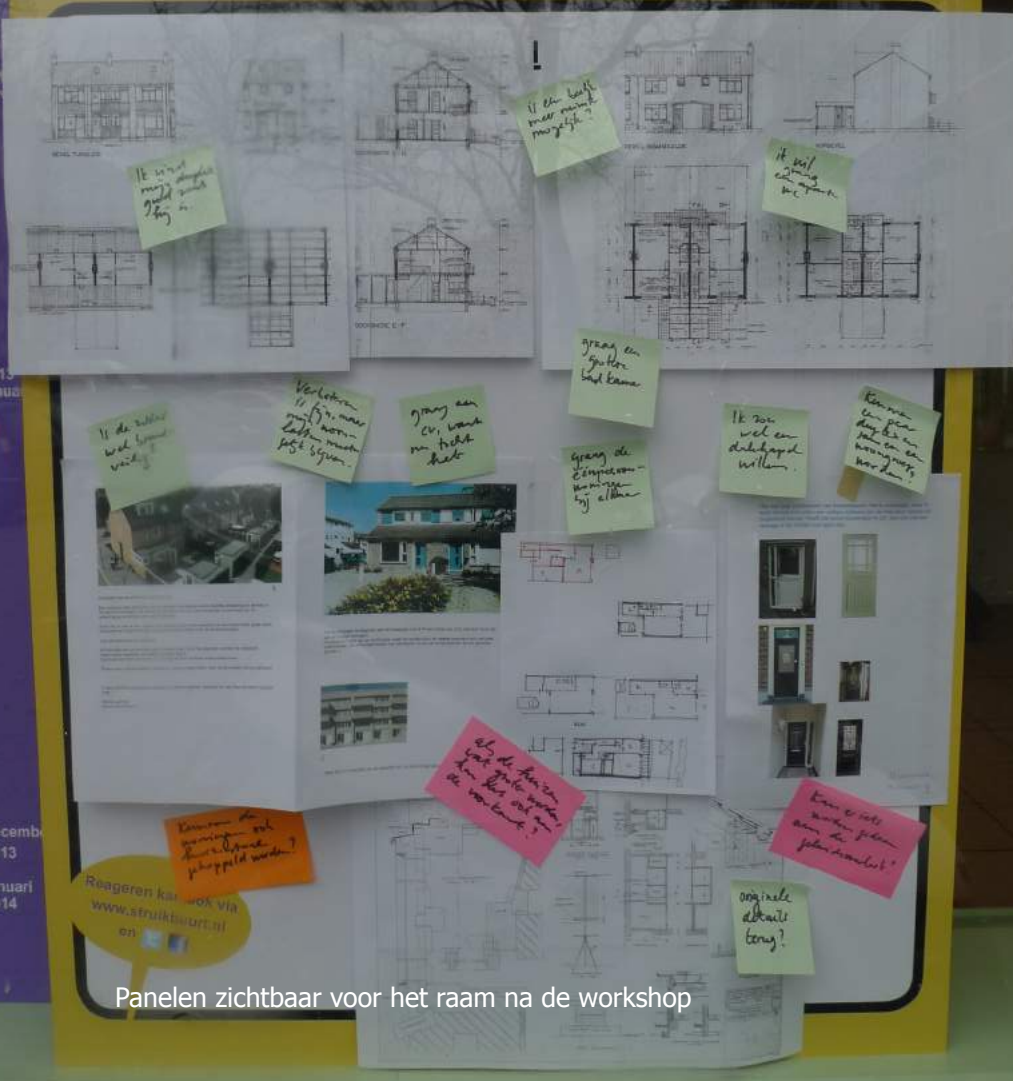
Hoe wel en hoe niet

strukbuurt

De hofjes met duplexwoningen in de Zeeheldenbuurt. In deze workshop vinden we uit wat de beste en slimste manier is om de hofjes te ontgrendelen en te vergroten. Bijvoorbeeld door de panden te versimpelen of door de bebouwing te vernieuwen. En wat er nog meer mogelijk is. Maar ook de disadvantages kunnen verbeterd worden. Het gaat om de bestaande panden en hoe we ze kunnen samenbrengen tot een nieuw geheel. Het gaat om de hofjes en hoe we ze kunnen vernieuwen en vergroten. Het gaat om de hofjes en hoe we ze kunnen vernieuwen en vergroten. Het gaat om de hofjes en hoe we ze kunnen vernieuwen en vergroten.

Donderdag 15 november 18.30 - 19.30 uur

voorwaarden, kansen.
Resultaat: Sleutelvragen en randvoorwaarden, kansen en bedreigingen voor de toekomst.

2. Bouwstenen voor de wijkvisie (eind januari/begin februari)
De sleutelvragen en kansen worden opgesteld en verwerkt tot bouwstenen. De bouwstenen worden nu uitgewerkt in een "eerste participatie driedaagse" eind januari: samen ideeën toevoegen, mogelijkheden schetsen en meedenken welke ideeën er op korte en lange termijn kunnen waargemaakt. Resultaat: De opgehaalde bouwstenen worden genoteerd in beeld en woord en teruggelegd bij de buurt.

3. Scenario's opstellen (eerste 3 weken van februari)
Uitwerkingsfase tot concept wijkvisie met varianten, opgesteld door beide professionals en begeleidingsgroep (eerste helft februari)
Resultaat: Concept wijkvisie met verschillende varianten in de vorm van beelden, collages, dia presentaties; "tweede participatie driedaagse eindigend in slotdebat met gemeente/wethouder"

4. Uitwerken wijkvisie tot eindproduct "wijkvisie van de buurt" (maart 2014)
Opstellen wijkvisie-boekje van de buurtvereniging en begeleidingsgroep tot officieel document voor gemeente en Portaal.
De keuze voor de wijkvisie wordt uitgewerkt in onderbouwd boekje van de buurtvereniging aan de gemeente en Portaal. Dit kan door de buurtvereniging en begeleidingsgroep worden aangeboden aan (nieuwe wethouder) en raad.
Resultaat: Een onderbouwd eindboekje Wijkvisie Zeeheldenbuurt (op zodanige wijze dat het aan de professionele standaard voldoet en niet in de la verdwijnt). Vertaling in de vorm van populaire brochure voor de buurt.

We willen in dit project graag op twee manieren werken:

In de luwte: voorbereiden en uitwerken
Materiaal analyseren, inventariserende gesprekken, uitwerken van ideeën en produceren van presentatiemateriaal zijn werkzaamheden die we graag in de luwte doen. Zo kunnen we zorgvuldig en genuanceerd werken en met oog voor eventuele gevoeligheden producten maken. Deze werkzaamheden doen wij 'thuis', en bespreken in elke stap de voortgang met de buurtvereniging.

Panelen zichtbaar voor het raam na de workshop

In de spotlights: workshops in de buurt

Uitgangspunten bepalen en de visie maken zijn werkzaamheden die we graag samen met de buurt doen. Bij deze stappen willen we letterlijk zichtbaar zijn en zoveel mogelijk buurtbewoners betrekken en enthousiasmeren. Wij stellen daarom voor dit werk in de buurt zelf te doen, samengebond in twee workshopweken. Steekwoorden: compact, gefocussed, dynamisch en feestelijk. Wij denken dat we zo bewoners op een positieve manier bij de planvorming kunnen betrekken en tegelijkertijd door de energie te bundelen voor reuring kunnen zorgen. Het eind van elke participatieweek leent zich bij uitstek voor een uitnodiging aan raadsleden, wethouder en pers.

Voor deze workshops is twee keer drie dagen een plek in de buurt nodig om te werken. Deze plek is al door de buurtvereniging genoemd en zou de speeltuin en/of het buurthuis kunnen zijn. Mogelijk kan er ook een leegstaande woning worden betrokken, maar dit is in de wintertijd wellicht niet uitvoerbaar. Het zou in ieder geval een 'hotspot' in de buurt moeten zijn en open voor iedereen die interesse heeft om bij een kopje koffie of een kop soep na werktijd mee te denken of vragen te stellen.

Makette gemaakt door kinderen, Dunantbuurt Amsterdam

Esther legt de makette uit in de Struikbuurt

4. Planning

Het project wordt uitgevoerd gedurende de maanden december 2013, januari, februari en maart 2014. Eind januari is de eerste participatiedriedaagse met een extern moment. Eind februari is de tweede participatiedriedaagse waarbij de conceptvisie wordt gemaakt in beeldende vorm met tekeningen en teksten op de diverse thema's. Het zal in dit stadium het integrale verhaal zijn, gepresenteerd in een combinatie van panelen, schetsen, diapresentaties en "toekomstfoto's" die samen de visie vormen. Hiermee wordt de wijkvisie nog voor de raadsverkiezingen in hoofdlijn gepresenteerd. In maart werken wij de visie uit tot een goed onderbouwd product, dat kan worden aangeboden aan de gemeente en Portaal

5. Eindproduct

Het eindproduct bestaat in feite uit 2 onderdelen:

1. de wijkvisie in losse panelen, schetsen en hoofdkoers voor de toekomst (eind februari 2014)
2. een formele versie: beeldend boekwerk met een onderbouwing (eind maart 2014)

Dit betreft het uiteindelijke professionele eindproduct, waarvoor nog zorgvuldige uitwerking en beschrijving noodzakelijk is, maar inhoudelijk niets meer veranderd zal worden. Ingegaan wordt op de strategische vraagstukken die er zijn voor de buurt. Maar ook praktische ideeën die leven in de buurt en op korte termijn uitvoerbaar zijn krijgen een plek.

In dit boekwerk wordt verslag gedaan van het participatietraject en wordt het keuzeproces onderbouwd. Dit boekwerk is belangrijk voor de buurt, maar beoogt vooral de stevige onderbouwing te geven zodat ook gemeente en Portaal dit kunnen hanteren voor verdere besluitvorming en uitwerking.

Om de visie levend te houden bij de bewoners en zichtbaar te maken in de buurt wordt een 'publiekversie' gemaakt. Dit is beeldende folder met een kernachtige beschrijving van de wijkvisie die huis aan huis wordt verspreid. Tevens wordt de visie opgemaakt in een beeldpresentatie. Idee is dat deze te zien is in het buurthuis, scholen of op andere relevante locaties en op de website.

6. Team

Adviseur gebiedsontwikkeling Francien de Groot is projectleider en aanspreekpunt voor dit project. Francien heeft als project- en procesmanager gebiedsontwikkeling gewerkt in diverse steden en wijken (Kanaleneiland Utrecht, De Baarsjes Amsterdam, IJsselstein, Poptahof Delft). Zij is bekend met de Zeeheldenbuurt en kent de gemeente en Portaal goed. Zij is als onafhankelijk participatievoorzitter betrokken geweest bij de eerste (gemeentelijke) aanzet voor de gebiedsvisie De Waard.

Francien werkt samen met stedenbouwkundige Esther Vlaswinkel. Esther heeft ruime ervaring met de herstructurering van wijken en met participatieprojecten. Voor de Irenebuurt in Wageningen maakte zij het stedenbouwkundig plan, het inrichtingsplan en begeleidde zij het participatietraject. Meer dan 70% van de bewoners keerde terug in de wijk. Zij werkt voor meerdere buurten in Amsterdam Nieuwwest zoals de Struikbuurt en de Dunantbuurt. Daar maakt zij met bewoners een plan voor de buurt op locatie.

Francien en Esther kennen elkaar goed en werkten onder andere nauw met elkaar samen in de Kolenkitbuurt in Amsterdam.

Voor visualisatie van de wijkvisie wordt een assistent ontwerper betrokken.

Francien met bewoners in gesprek voor het project Slim & Snel

Voorbeeld: Presenteren in een tentje in de buurt

7. Plan van aanpak

Stap 1 inventariseren en analyseren

Stap 2 bouwstenen voor de visie

Stap 3 scenario's opstellen

Stap 4 uitwerken wijkvisie tot eindproduct

Stap 1: Inventariseren en analyseren (December – januari)

Onderdelen:

1. Kennismaking met de buurt
2. Analyse van de relevante documenten
3. Gespreksronde met stakeholders

1. Op de hoogte stellen van en kennismaken met de buurt

Halverwege december kan de buurt kennismaken met het team van professionals en de begeleidingsgroep. Er wordt buurtschouw georganiseerd waar we al wandelend met bewoners in gesprek zijn over de sterke en zwakke kanten van de buurt. We benutten dat moment om mensen te informeren over traject van de komende maanden. Samen met een kleine versnappering (kerstkransjes) delen we het (workshop) programma uit en alvast een "vrije ansichtkaart" die kan worden ingevuld met toekomstideeën. Voor de kerst wordt huis-aan-huis een wijkkrant verspreid met de opzet van het hele proces en interviews met gemeenteraadleden en de wethouder van Ruimtelijke ordening over de wijkvisie. Ook komt er een speciaal deel op de website van de buurtvereniging waar alle documenten en de agenda te vinden zijn.

2. Analyse van relevante documenten

Voor de aanpak van de wijkvisie is het belangrijk te starten met een uitgebreide inventarisatiefase waarbij uitgegaan wordt van de agendapunten uit het raadsbesluit Agenda Gebiedsvisie en de reacties van bewoners daarop. In deze fase moeten alle parallele ontwikkelingen in beeld komen en worden voorzien van puntsgewijze conclusies. Op basis daarvan kan worden geconcludeerd waar de gemeenschappelijke punten en waar de verschilpunten zitten. Met deze schriftelijke analyse willen we graag meteen begin december beginnen. Wij gaan uit van circa 10 schriftelijke documenten.

3. Gespreksronde met stakeholders

Indien mogelijk al in december, maar hoofdzakelijk in januari zijn er gesprekken met sleutelpersonen in de wijk en met de gemeente en Portaal over visie en verwachtingen. Het gaat over het toekomstbeeld van de wijk per thema (wonen, werken, openbare ruimte, voorzieningen). Daarnaast gaat het over de investeringsmogelijkheden en andere manieren waarop partijen hun steentje kunnen bijdragen op kortere en langere termijn. Deze gesprekken dienen meteen aan het begin van de opdracht te worden ingepland, i.v.m. drukke agenda's. Wij gaan uit van circa 10 gesprekken.

Rol begeleidingsgroep

In deze fase vragen wij vanwege uitgebreide kennis en ervaring een actieve rol van de begeleidingsgroep. Wij denken daarbij aan:

- Het opstellen documentenlijst en een eerste prioritering
- Het opstellen actorenlijst en het maken van afspraken met sleutelpersonen
- Betrokkenheid bij het opstellen van interviewvragen en aanwezig zijn bij interviews.
- Mede voorbereiden van het participatie proces en het informeren van bewoners daarover. (denk team(inhoudelijk meewerken/ beoordelen van plannen) en doeteam (activiteiten organiseren, be woners mobiliseren , korte termijn verbeteringen starten)

Resultaat stap 1

De buurt kent ons en is bekend met het proces
Kaders voor de planvorming
Inzicht in van de middelen die ter beschikking staan
Overzicht van meningen, visies en gevoeligheden

Stap 2 bouwstenen voor de visie (week 4,5)

Onderdelen

1. Sleutelvragen opstellen
2. Workshops bouwstenen
3. Buurtpresentatie

1. Sleutelvragen opstellen

Aan de hand van de analyse van documenten en de gespreksronde

met stakeholders stellen wij ' sleutelvragen' op. Deze vragen hebben betrekking op hoe de toekomst van de buurt er uit zou moeten zien. Daarbij maken we onderscheid in de korte, middellange en lange termijn. Sleutelvragen gaan over het sociaal maatschappelijk en economisch perspectief en over het ruimtelijk beeld. Bijvoorbeeld: Wie wonen er in 2020 in de buurt? Is er nieuwe bebouwing en op welke plekken? Waar staan dan de auto's? Maar ook: Welke plek moet eerder gisteren dan vandaag worden aangepakt en hoe? Deze sleutelvragen bereiden we voor met de begeleidingsgroep. De vragen uit het raadsbesluit van 2011 worden hierbij betrokken.

2. Workshop driedaagse

In de workshop-dagen leggen we deze sleutelvragen voor aan bewoners. We doen dit in drie workshops, per straat /enkele straten gecombineerd. Deze workshops organiseren we 's avonds zodat eenieder de gelegenheid heeft om erbij aanwezig te zijn. Daarnaast houden we overdag workshops voor specifieke doelgroepen.

Op woensdagmiddag stellen we een workshop voor kinderen voor en tegelijkertijd spreken we met de moeders (of vaders). Ook denken we dat het verstandig is om ouderen apart uit te nodigen. Ook dit kan heel goed overdag.

We zien dit als een compact proces met 2 a 3 workshop op één dag, gedurende 2 of 3 dagen. Elke dag hangen we het resultaat voor het raam. Aan het eind van de week bespreken we de resultaat met de buurtvereniging en maken we gezamenlijk een samenvatting en vertalen deze naar bouwstenen voor de visie. Welke onderwerpen moeten worden benoemd in de visie? Welke verschillende meningen leven er ten aanzien van deze onderwerpen? Welke ideeën zijn er ? Zijn er gedeelde waarden te benoemen? Hoe kun je er voor zorgen dat het straks ook echt gaat gebeuren?

3. Buurtpresentatie

We beëindigen deze fase met een presentatie in de buurt (bijvoorbeeld op zaterdagochtend) van wat we hebben opgehaald. Klopt het wat we concluderen?

Dit kan in één formele presentatie, maar onze ervaring is dat meer mensen worden bereikt als je ze opzoekt. Wij stellen voor het plan een paar keer te presenteren op verschillende plekken in de buurt: met een megafoon om bewoners erbij te roepen en een versierde bakfiets met de borden met het weekresultaat. (en warme chocolademelk). Dit past

denken we ook goed bij uw suggestie om per straat aandacht te geven. Mogelijk kan het buurthuis hier ook vanuit hun reguliere werkzaamheden een bijdrage leveren.

Rol begeleidingsteam

In deze fase komt het begeleidingsteam 2 maal bijeen in een korte periode. Daarnaast vragen wij inzet van team gedurende de workshops.

- Samen voorbereiden van sleutelvragen
- Uitnodigen voor workshops en presentatie
- Gastvrouw/ heer zijn tijdens workshops
- Gezamenlijk conclusies trekken en formuleren bouwstenen

Resultaat stap 2

Bouwstenen voor de visie: de onderdelen van de visie, de bewonersideeën, gedeelde waarden geschetst en geschreven op panelen
Gezamenlijk conclusies trekken en formuleren bouwstenen

Stap 3 Scenario's opstellen (week 6,7,8)

Onderdelen

1. Scenario's opstellen
2. Workshop wijkvisie
3. Presentatie wijkvisie

1. Scenario's opstellen

De bouwstenen verwerken we in een visie met verschillende scenario's/varianten. De visie is niet enkel een ruimtelijk beeld maar schetst ook een sociaal economisch perspectief. Wat is de Zeeheldenbuurt voor een wijk in 2025? Wie wonen er in de buurt? Welke voorzieningen zijn er en hoe leeft men met elkaar samen. Wat kun je doen om de sociale cohesie te versterken, vrijwilligersgroepen organiseren etc. Via de scenario's proberen we te onderzoeken hoe de visie het beste kan worden vertaald. Welke ingrepen zijn denkbaar. Hoe kan je omgaan met de openbare ruimte etc. Daarbij hoort een aanzet van een actieplan: wat gebeurt er op de korte, middellange en lange termijn en wie is daar verantwoordelijk voor. Ruimtelijke schetsen, maar ook bijvoorbeeld "krantenkoppen" of stellingen

kunnen daarbij middelen zijn. In deze stap hebben we 2 maal overleg met de begeleidingsgroep om de voortgang van de scenario's te bespreken.

2. Workshop Wijkvisie

In de workshop Wijkvisie nodigen we de straten en doelgroepen uit de eerste workshop opnieuw uit om de te reageren op de scenario's om ze te bespreken, ze aan te passen en ze te verrijken met ideeën of concrete acties om alvast aan te pakken. De resultaten hangen we voor het raam en plaatsen we op de website. Aan het eind van de week vatten we de reacties samen en trekken we met het begeleidingsteam conclusies. Is er een scenario dat het meest aanspreekt of een scenario dat unaniem is verworpen?

3. Presentatie Wijkvisie en debat

Het participatietraject wordt feestelijk besloten met de presentatie van de resultaten. Er wordt opnieuw een wijkkrant huis-aan-huis verspreid. Alle stakeholders worden uitgenodigd. In een publiek debat wordt de visie van de wijk gepresenteerd en worden de wethouder en betrokken raadsleden uitgenodigd te reageren.

Rol begeleidingsteam

In deze fase komt het begeleidingsteam 2 maal bijeen tijdens het opstellen van de scenario's. Daarnaast vragen wij inzet van het team gedurende de workshops en bij de voorbereiding van het publieks debat.

- Uitnodigen voor workshops en presentatie
- Gastvrouw/ heer zijn tijdens workshops en het debat
- Gezamenlijk conclusies trekken en samenvatten visie

Resultaat stap 3

Concept wijkvisie met verschillende varianten in de vorm van beelden, collages, dia presentaties; "tweede participatie driedaagse eindigend in slotdebat met gemeente/wethouder"

Stap 4 Uitwerken van de wijkvisie (maart)

Onderdelen

- Uitwerking wijkvisie tot compleet document
- Samenvatten wijkvisie in een folder en in een beeldpresentatie
- Overhandiging van de wijkvisie aan de wethouder en de betreffende raadsleden door de begeleidingsgroep en verspreiden van de folder

De wijkvisie wordt uitgewerkt tot een compleet document met een volledige onderbouwing voor de strategische keuzes en een inspirerend beeldverhaal. De begeleidingsgroep overhandigt de wijkvisie aan de raad.

Rol begeleidingsteam

- Meelezen tijdens het opstellen van de visie
- Overhandigen van de wijkvisie aan de wethouder en de raadsleden

Resultaat stap 4

Een onderbouwd eindboekje Wijkvisie Zeeheldenbuurt (op zodanige wijze dat het aan de professionele standaard voldoet en niet in de la verdwijnt). Vertaling in de vorm van populaire brochure voor de buurt.

francIM

interim-management-training-coaching

Francien de Groot

contact: +31 (6) 53 18 29 95

UPlab

Esther Vlaswinkel stedenbouwkundige bns

contact: +31 (6) 51 91 30 78

november 2013